

**การพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน:
กรณีศึกษา บ้านปาก่อพัฒนา หมู่ 16 ตำบลดงมะเดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
รักชนก อินจันทร์* และชยานิน วังताल**

**The Development of Cleaning Products Based On Thai Community Product Standard
(TCPS): A Case Study of Baan Pakohpattana, Dongmada, Mae Lao, Chiang Rai
Rakchanok Inchan* and Chayanin Wangtan**

สาขาคหกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100

*Corresponding author. E-mail: rakchanok95@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดของกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านปาก่อพัฒนาและเพื่อพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดนำไปสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นการเพิ่มมูลค่าให้ชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดของกลุ่มพัฒนาสตรี บ้านปาก่อพัฒนา ตำบลดงมะเดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ศึกษาได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด บ้านปาก่อพัฒนา จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการประชุมระดมสมอง มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดจากการระดมสมองโดยใช้หลัก SWOT ของกลุ่ม ได้แนวทางการพัฒนา 3 ด้าน คือ ด้านเครื่องหมายและฉลาก ด้านบรรจุภัณฑ์เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน(มผช.) และด้านการผลิต ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ยังไม่มีความพร้อมด้านสถานที่และอุปกรณ์สำหรับการผลิต
คำสำคัญ: มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์

Abstract

This study aims to investigate cleaning products of the female group in Baan Pakohpattana, Dongmada Sub-district, Mae Lao District, Chiang Rai Province in order to develop the community products towards Thai Community Product Standard (TCPS). This development can also increase value of the community products of Baan Pakohpattana. The research participants were 13 members of Baan Pakohpattana's female group selected by purposive sampling technique. The research instruments included participated observation form, in-depth interview record, and brain storming record based on the community product development and TCPS. Data were collected by providing the TCPS training and the use of research instruments. Statistical data from brain storming record was used as quantitative analysis while qualitative data was analyzed descriptively. After analyzing SWOT brainstorming of Baan Pakohpattana, the result revealed that designing logo, packaging, and producing were not qualified according to Thai Community Product Standard due to insufficient readiness of place and producing tools.

Keywords: Thai Community Product Standard (TCPS), community product, cleaning products, products development

บทนำ

กระทรวงอุตสาหกรรมมอบหมายให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) จัดทำโครงการ มพช) เพื่อรับรองด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนและสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนมี.) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน คุณภาพ ยกย่องคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการ เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังมุ่งเน้นให้ชุมชนเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และสอด รับนโยบายของรัฐบาลตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่เป็น เอกลักษณะของท้องถิ่น ซึ่งโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มพช.) เป็นโครงการที่สนับสนุนในด้านการกำหนด มาตรฐานและการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับ และเป็นการประกันคุณภาพให้กับผู้บริโภคเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากชุมชนสู่ตลาดผู้บริโภคทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ

ตำบลดงมะเดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย มีบริบทด้านทางกายภาพเป็นพื้นที่ชุมชนกึ่งเมือง กึ่งชนบท อาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำไร่ ทำสวน มีหมู่บ้านทั้งหมดจำนวน 19 หมู่บ้าน ซึ่งบ้านป่าก่อ พัฒนา หมู่ที่ 16 คนในชุมชนส่วนใหญ่ของหมู่บ้านประกอบอาชีพหลักคือ ทำนา ทำสวน รับจ้างทั่วไป ซึ่งรายได้จากการ ทำอาชีพหลักไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย กลุ่มพัฒนาสตรีจึงได้รวมกลุ่มดำเนินจัดกิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพเสริมด้วยการผลิต ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ได้แก่ น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า น้ำยาถูพื้น ตั้งแต่ พ.ศ.2553 จนถึงปัจจุบัน เดิมปีแรกสมาชิก ผลิตไว้ใช้ในครัวเรือน ต่อมาในปีเดียวกันสมาชิกมีการผลิตเพื่อจำหน่ายในชุมชนใกล้เคียง 3 หมู่บ้าน คือบ้านท่าสันกลาง หมู่ 14 บ้านดงมะเดะ หมู่ 15 และบ้านป่าก่อพัฒนา หมู่ 16 แต่ด้วยผลิตภัณฑ์ยังมียอดจำหน่ายน้อย เนื่องจากผลิตภัณฑ์ ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักและยังไม่มีมีการรับรองคุณภาพมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การจัดจำหน่ายน้อยทำ ให้สมาชิกของกลุ่มมีรายได้ไม่มากนัก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดของกลุ่มพัฒนาสตรี บ้านป่าก่อพัฒนา หมู่ 16 ตำบล ดงมะเดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เพื่อให้มีแนวทางการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดนำไปสู่มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน(มพช.) เป็นการเพิ่มมูลค่าให้ชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดของกลุ่มพัฒนาสตรี บ้านป่าก่อพัฒนาได้เป็น ที่รู้จักสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์และวิธีการ

1. การเลือกพื้นที่ที่ศึกษา

พื้นที่ที่ศึกษาบ้านป่าก่อพัฒนา หมู่ 16 ตำบลดงมะเดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เลือกกลุ่มตัวอย่างโดย เลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มพัฒนาสตรีผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด จำนวน 13 คน

2. การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านสภาพพื้นที่ สภาพเศรษฐกิจ บริบทชุมชน ของตำบลดงมะเดะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ด้านมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน (มพช.)

2. ลงพื้นที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน บ้านป่าก่อพัฒนา หมู่ 16 ตำบลดงมะเดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัด เชียงราย พบปะพูดคุยกับผู้นำหมู่บ้าน ประธานผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด

3. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมของ กลุ่มพัฒนาสตรี รวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เป็นบริบทของบ้านป่าก่อพัฒนาทางด้านกายภาพ และเศรษฐกิจสังคม

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มสมาชิกพัฒนาสตรีผู้ผลิตชุด ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดบ้านป่าก่อพัฒนา หมู่ 16 ตำบลดงมะเดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงรายในประเด็นความ

คิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ด้านปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต กลุ่มลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ ผลตอบรับจากลูกค้า

3. แบบบันทึกการประชุมระดมสมอง (Brain Storming) การประชุมระดมสมองกับกลุ่มพัฒนาสตรีผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถร่วมการประชุมระดมสมอง วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ตัวผลิตภัณฑ์ เปิดโอกาสให้ข้อมูลและตอบประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดสู่แนวทางการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

4. วิธีการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

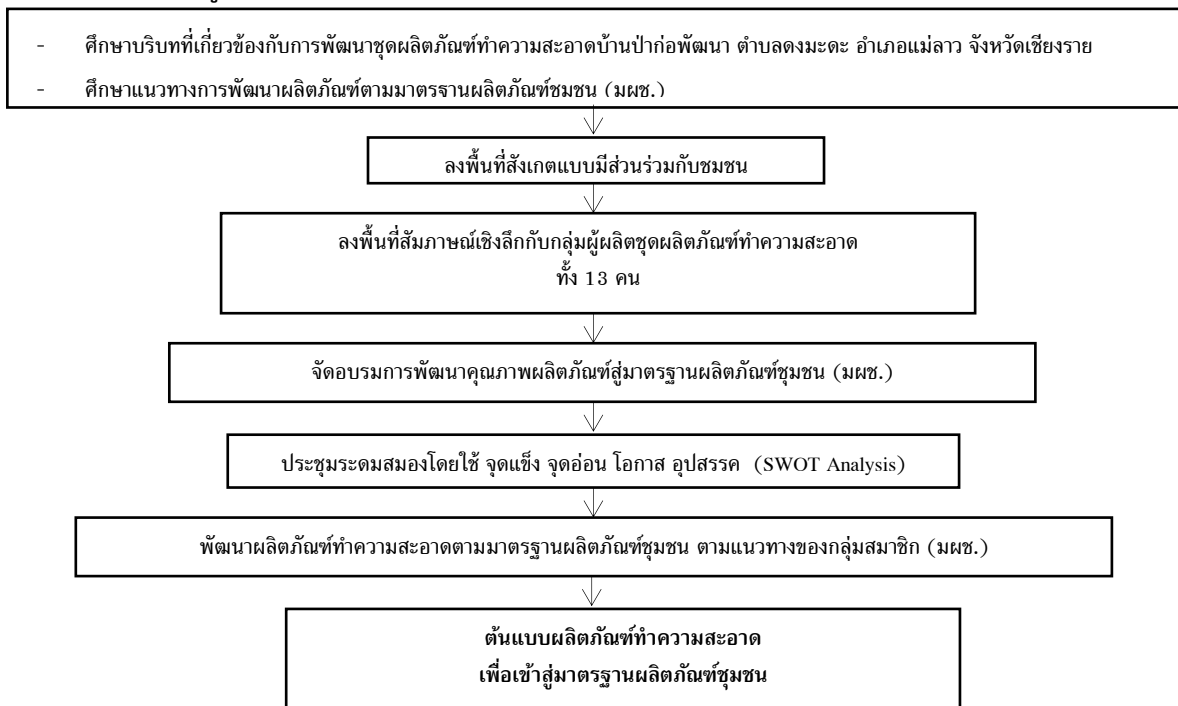
1. ศึกษาเอกสารตำราเอกสารและงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสังเกต การสัมภาษณ์
2. ศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการสังเกต การสัมภาษณ์
3. ประมวลรายละเอียดจากเอกสารงานวิจัยและข้อมูลภาคสนาม
4. สร้างแบบการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบบันทึกการประชุมระดมสมองมีประเด็นเนื้อหาครอบคลุม

วัตถุประสงค์

5. นำแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการประชุมระดมสมองตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความให้ครอบคลุมเนื้อหาและภาษาที่ใช้ถูกต้องเหมาะสม นำไปทดลองก่อนนำไปใช้จริงเพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพ

6. นำแบบการสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการประชุมระดมสมองที่สมบูรณ์แล้วใช้เก็บข้อมูล

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษานำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมี 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดบ้านป่าก่อพัฒนา หมู่ 16 ตำบลดงมะตะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

1. บทริบชุมชนบ้านป่าก่อพัฒนา ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและสังคม จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ด้านกายภาพ พบว่า การตั้งถิ่นฐานเริ่มต้น ปี พ.ศ.2542 โดยแยกออกมาจากบ้านดงมะตะ หมู่ 7 เนื่องจากใช้การปกครองตามจำนวนหลังคาเรือน มีพื้นที่ 608 ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม

ร้อยละ 80 เป็นพื้นที่ราบสูง ร้อยละ 10 เป็นพื้นที่เกษตร ร้อยละ 10 มีอาณาเขตติดกับอำเภอแม่สรวยและอำเภอบ้าน
ด่านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า อาชีพหลัก ทำนา ร้อยละ 46 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 28 ค้าขาย ร้อยละ 17 และ ทำสวน
ร้อยละ 9 ตามลำดับ อาชีพเสริมของคนในชุมชนคือ การรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายสร้างรายได้ มีจำนวน 4 กลุ่ม คือ กลุ่ม
พัฒนาสตรี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มถั่วเหลือง กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ ลักษณะทางสังคมเป็นครอบครัวขยาย
และครอบครัวเล็กมีระบบเครือญาติตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย พ่อแม่ลูก และหลาน

2. ด้านการผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดของชุมชน จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับ
กลุ่มพัฒนาสตรีผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด จำนวน 13 คน ได้ผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ของสมาชิกทั้ง 13 คน พบว่า กลุ่มประชากรร้อยละ 100 มีอายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป
ประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 61 ที่เหลือจำนวน 4 คน
คิดเป็นร้อยละ 31 มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และจำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 8 มีการศึกษาอยู่ใน
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งกลุ่มประชากรไม่มีใครได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี อาชีพส่วนใหญ่
ของกลุ่มประชากรคือเกษตรกร จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 54 จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 31 ประกอบธุรกิจส่วนตัว
และ 2 คนประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 15 โดยประชากรส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็น
ร้อยละ 46 และรายได้สูงสุดของกลุ่มประชากรอยู่ที่ 15,001-20,000 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดของบ้านป่าก่อพัฒนา พบว่า กลุ่มผู้ผลิตชุด
ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดบ้านป่าก่อพัฒนาก่อตั้งเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2551 โดยสถานที่ผลิตตั้งอยู่ที่อาคารอเนกประสงค์
บ้านป่าก่อพัฒนา จากการฝึกอบรมของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนและศูนย์พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัด
อบรมการทำผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดภาชนะ ต่อมา ปี พ.ศ.2553 ได้ทำผลิตภัณฑ์ทำ ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้นและ
ผลิตภัณฑ์ซักผ้าชนิดเหลวเพิ่มขึ้น มีสมาชิก จำนวน 13 คน ส่วนสถานที่ผลิตย้ายมาผลิตที่บ้าน นางทองไหล่ ปานาที่
ประธานกลุ่มผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด เนื่องจากสถานที่เดิมทางชุมชนได้ใช้ประโยชน์ด้านอื่น และบ้านของ
ประธานกลุ่มสะดวกกับการเก็บส่วนผสม สะดวกต่อการผลิต ลักษณะของสถานที่คือบริเวณบันไดหน้าบ้าน ภาชนะ
สำหรับการผลิตเป็นภาชนะสีขาวทึบ สำหรับผสมส่วนประกอบต่าง ๆ ตามอัตราส่วน ซึ่งทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์มีลักษณะการ
ผลิตคล้ายกัน คือ การนำส่วนผสมหลัก ผสมให้เข้ากันก่อนเติมส่วนผสมอื่น ๆ คนจนละลาย จากนั้นบรรจุในขวดน้ำ
พลาสติกที่ใช้แล้ว หรือขวดที่มีอยู่ในชุมชน ลักษณะของตราผลิตภัณฑ์และฉลาก มีชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อกลุ่มผู้ผลิต เบอร์
โทรศัพท์ เท่านั้น

รูปภาพ กระบวนการผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดก่อนได้รับการพัฒนา

รูปที่ 1 เติมน้ำผสม

รูปที่ 2 ผสมส่วนผสมให้เป็นเนื้อเดียวกัน

รูปที่ 3 ผลิตภัณฑ์ที่ทำเสร็จ

รูปที่ 4 บรรจุลงในขวดภาชนะ

รูปที่ 5 น้ยาล้างจาน (ชื่อเดิม)

รูปที่ 6 น้ยาล้างผ้า (ชื่อเดิม)

รูปที่ 7 น้ยาล้างพื้น (ชื่อเดิม)

ตอนที่ 3 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด แบ่งออกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดภาชนะเครื่องใช้, ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้นและผลิตภัณฑ์ซักผ้าชนิดเหลวได้ ผลการวิจัย ดังแสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดภาชนะเครื่องใช้

		ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดภาชนะเครื่องใช้			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	กลิ่น สี	1	7.7	7.7	7.7
	บรรจุภัณฑ์และฉลาก	6	46.2	46.2	53.8
	วัสดุ	1	7.7	7.7	61.5
	การตลาด	2	15.4	15.4	76.9
	ทำให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน	3	23.1	23.1	100.0
	Total	13	100.0	100.0	

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้น

		ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้น			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	กลิ่น สี	1	7.7	7.7	7.7
	บรรจุภัณฑ์และฉลาก	4	30.8	30.8	38.5
	วัสดุ	1	7.7	7.7	46.2
	ความปลอดภัย	2	15.4	15.4	61.5
	การตลาด	3	23.1	23.1	84.6
	ทำให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน	2	15.4	15.4	100.0
Total	13	100.0	100.0		

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ซั๊กผ้าชนิดเหลว

		ผลิตภัณฑ์ซั๊กผ้าชนิดเหลว			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	บรรจุภัณฑ์และฉลาก	5	38.5	38.5	38.5
	การตลาด	5	38.5	38.5	76.9
	ทำให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน	3	23.1	23.1	100.0
Total		13	100.0	100.0	

แนวทางการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดโดยสมาชิกของกลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า การพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดทั้ง 3 ชนิด ควรได้รับพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์และฉลากตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) คิดเป็นร้อยละ ดังนี้ ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดภาชนะเครื่องใช้ด้านบรรจุภัณฑ์มากที่สุด ร้อยละ 46.20 ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้นด้านบรรจุภัณฑ์มากที่สุด ร้อยละ 30.80 และควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ซั๊กผ้าชนิดเหลวด้านบรรจุภัณฑ์และการตลาดร้อยละเท่ากัน 38.50

ส่วนที่ 2 ผลการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ของบ้านป่าก่อพัฒนา หมู่ 16 ตำบลดงมะเดะ อำเภอมะลาว จังหวัดเชียงราย

1. จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) แก่ชุมชนและสมาชิกผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ในหัวข้อ “การอบรมการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)” โดยวิทยากรผู้ที่มีความรู้ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน คุณชายกร ลินธุ์ชัย นักวิชาการ ตำแหน่งรักษาการผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาพื้นที่เพื่อเกษตรและชุมชน สถาบันการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

2. จัดประชุมระดมสมองโดยใช้หลักการวิเคราะห์ SWOT เพื่อประชุมระดมสมองของกลุ่มพัฒนาสตรีผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ผลการวิเคราะห์แสดงเป็นคำร้อยละ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ จุดแข็ง (S) Strengths ของกลุ่ม

		จุดแข็ง (S) Strength			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ราคา	3	23.1	23.1	23.1
	คุณภาพ	8	61.5	61.5	84.6
	เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน	2	15.4	15.4	100.0
	Total	13	100.0	100.0	

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ จุดอ่อน (W) Weaknesses ของกลุ่ม

		จุดอ่อน (W) Weaknesses			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ฉลากและบรรจุภัณฑ์	7	53.8	53.8	53.8
	การตลาด	3	23.1	23.1	76.9
	ไม่มีมาตรฐานรับรอง	2	15.4	15.4	92.3
	ไม่มีจุดอ่อน	1	7.7	7.7	100.0
	Total	13	100.0	100.0	

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ โอกาส O (Opportunities) ของกลุ่ม

		โอกาส O (Opportunities)			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	สร้างรายได้ให้ชุมชน	6	46.2	46.2	46.2
	แข่งขันทางการตลาด	2	15.4	15.4	61.5
	พัฒนาบรรจุภัณฑ์	2	15.4	15.4	76.9
	ได้รับการให้ความรู้	1	7.7	7.7	84.6
	มีการประชาสัมพันธ์	2	15.4	15.4	100.0
	Total	13	100.0	100.0	

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ อุปสรรค T (Threat) ของกลุ่ม

		อุปสรรค T (Threat)			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	การตลาด	5	38.5	38.5	38.5
	ยังไม่เป็นที่รู้จัก	1	7.7	7.7	46.2
	ไม่มีสถานที่ผลิต	2	15.4	15.4	61.5
	ไม่มีทุนสนับสนุน	3	23.1	23.1	84.6
	ขาดความรู้ในการผลิต	2	15.4	15.4	100.0
	Total	13	100.0	100.0	

ผลการการวิเคราะห์ SWOT ของกลุ่มมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ คือ จุดแข็ง S)Strengths(ด้านคุณภาพของสินค้ามากที่สุด ร้อยละ 61.50 จุดอ่อน W)Weaknesses) ด้านฉลากและบรรจุภัณฑ์มากที่สุด ร้อยละ 53.80 โอกาส O (Opportunities) คือ การสร้างรายได้ให้ชุมชน ร้อยละ 46.20 อุปสรรค T (Threat)คือ การตลาด การจำหน่าย ร้อยละ 38.50

3. กระบวนการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) พบว่า จากการวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของกลุ่มสามารถพัฒนาได้ตามแนวทางของกลุ่มผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ได้แก่

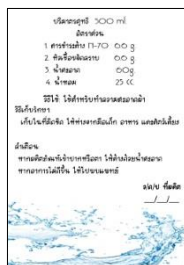
3.1 การพัฒนาต้นเครื่องหมายและฉลากตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ โดยการระบุชื่อผลิตภัณฑ์ตามชื่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) น้ำยาล้างจาน ปรับเปลี่ยนเป็น “ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดภาชนะเครื่องใช้” น้ำยาถูพื้น ปรับเปลี่ยนเป็น “ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้น” และน้ำยาซักผ้า ปรับเปลี่ยนเป็น “ผลิตภัณฑ์ซักผ้าชนิดเหลว” โดยแสดงรายละเอียดของชื่อและอัตราส่วนของสารสำคัญ ปริมาณสุทธิเป็นมิลลิลิตร วันเดือนปีที่ทำ ประโยชน์ วิธีใช้ วิธีการเก็บรักษา คำเตือน วิธีการแก้พิษเบื้องต้น ชื่อผู้ทำ สถานที่ทำพร้อมสถานที่ตั้ง

รูปที่ 9 พัฒนาเครื่องหมายและฉลากผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดภาชนะที่ใช้ในครัวเรือน

รูปที่ 10 พัฒนาเครื่องหมายและฉลากผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้น

รูปที่ 11 พัฒนาเครื่องหมายและฉลากผลิตภัณฑ์ซักผ้าชนิดเหลว

3.2 การพัฒนาต้นบรรจุภัณฑ์ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์ที่ได้โดยบรรจุในภาชนะที่สะอาด เหมาะสม ปิดได้สนิท ไม้รั่ว ไม้แตก สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งภายนอกได้

รูปที่ 12 พัฒนาภาชนะบรรจุ

3.3 การพัฒนาต้นกระบวนการผลิต ตามคำแนะนำของนักวิชาการเชี่ยวชาญด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ ผู้ปฏิบัติงานต้องเตรียมเครื่องมือ และแต่งกายให้พร้อมก่อนการผลิต กระบวนการผลิตการผสมโดยใช้ไม้พาย สำหรับผสมส่วนประกอบต่าง ๆ ให้เข้ากัน การวัดซึ่งตวงส่วนผสมต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานเดียวกัน

รูปภาพ กระบวนการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด

รูปที่ 13 รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

รูปที่ 14 การผสมส่วนผสม

รูปที่ 15 พัฒนาบรรจุภัณฑ์ในภาชนะที่เหมาะสม

รูปที่ 16 ติดฉลากหรือตราผลิตภัณฑ์

รูปที่ 17 ต้นแบบชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดเพื่อเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (.มผช.)

3.4 ด้านหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ยังไม่เป็นตามเกณฑ์ มาตรฐานที่กำหนดขึ้น จึงไม่สามารถขอรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ เนื่องจากยังขาดทุนสนับสนุน ในการจัดสถานที่ เฉพาะสำหรับการผลิต ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์เฉพาะสำหรับการผลิต

อภิปรายผลการศึกษา

การพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญจากนั้นประชุมเพื่อระดมสมองโดยใช้หลักการ SWOT เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและสาเหตุ โอกาสที่จะเกิดขึ้นของกลุ่ม สอดคล้องกับ อัจฉรา มลิวงศ์, ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช 2553 : การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นวดแผนไทยบ้านแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ต้องให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และสอดคล้องกับชุดมินัส สะสอง และบุญพรรณ วิงวอน 2559 : แนวทางการเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ด้วยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการ OTOP จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้การวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกด้านสภาพการดำเนินงานปัญหาอุปสรรค ความต้องการความจำเป็นของชุมชน ผลการวิเคราะห์ SWOT ของกลุ่มผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ได้แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3 ด้าน คือ ด้านเครื่องหมายและฉลากต้องมีรายละเอียด ชื่อ อัตราส่วนของสารสำคัญ ปริมาณสุทธิ วันเดือนปีที่ทำ วิธีการใช้ วิธีการเก็บรักษา ค่าเตือน วิธีการแก้พิษเบื้องต้น ผู้ทำ สถานที่ทำพร้อมที่ตั้ง ด้านบรรจุภัณฑ์ ต้องเป็นภาชนะที่ปิดสนิท ไม้รั่ว ไม้แตก ป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งภายนอกได้ สอดคล้องกับฐิติมา เสือทอง และคณะ 2555 : การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ขนมทองพับ กลุ่มสตรีแม่บ้านเขียวขจี จังหวัดนนทบุรี ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ทองพับ คือ ตรายลัญลักษณ์ของสินค้า ที่สวยงาม โดดเด่น ส่วนด้านกระบวนการผลิต ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้ปฏิบัติงานต้องเตรียมเครื่องมือ และแต่งกายให้พร้อมก่อนการผลิต กระบวนการผลิตการผสมโดยใช้ไม้พายสำหรับผสม ส่วนประกอบต่างๆ ให้เข้ากัน การวัดชั่งตวงส่วนผสมต่าง ๆ ก่อนทุกครั้งเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานเดียวกัน ส่วนหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติ ด้านสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ ยังไม่เป็นไปตามที่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน กำหนด เนื่องจากขาดทุนสำหรับสร้างสถานที่ผลิตเฉพาะ ขาดอุปกรณ์เฉพาะ

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ทีมผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง ข้อมูลได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามลักษณะแบบปลายเปิดจากประธานชุมชน ประธานกลุ่มผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด กลุ่มประชากรที่ศึกษาเลือกแบบเจาะจง คือกลุ่มพัฒนาสตรีผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดบ้านป่าก่อพัฒนา จำนวน 13 คน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน” และเปิดเวทีเพื่อระดมสมอง โดยใช้หลักการ SWOT สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดบ้านป่าก่อพัฒนา หมู่ 16 ตำบลดงมะตะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย จากข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดภาชนะเครื่องใช้ ควรพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์มากที่สุด ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้น ควรพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์มากที่สุด ส่วนผลิตภัณฑ์ซักผ้าชนิดเหลว ควรพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์และด้านการตลาด กลุ่มผู้ผลิตชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดเห็นตรงกัน คือ ควรพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์เพื่อขยายทางการตลาด

เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านป่าก่อพัฒนา

2. ผลการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ของบ้านป่าก่อพัฒนา หมู่ 16 ตำบลดงมะตะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย โดยใช้ SWOT Analysis จากการประชุมระดมสมอง ได้ผลการวิเคราะห์ของกลุ่ม คือ จุดแข็ง S (Strengths) ของผลิตภัณฑ์ คือ ด้านคุณภาพของสินค้า ราคา เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน จุดอ่อน W (Weaknesses) ของผลิตภัณฑ์ คือ ฉลากและบรรจุภัณฑ์ การตลาด ไม่มีการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โอกาส O (Opportunities) คือ การสร้างรายได้ให้คนในชุมชน สมาชิกควรได้รับการให้ความรู้ และควรมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม อุปสรรค T (Threat) คือ ด้านการตลาด ไม่มีทุนสนับสนุน ขาดความรู้ในการผลิตที่ถูกต้อง จากการ

กลุ่มชุมชนและสังคมศาสตร์

วิเคราะห์ SWOT ของกลุ่มผู้ผลิต มีแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3 ด้าน คือ ด้านเครื่องหมายและฉลาก ระบุชื่อผลิตภัณฑ์ตามชื่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน นำยาล้างจาน ปรับเปลี่ยนเป็น "ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดภาชนะเครื่องใช้" "ผลิตภัณฑ์ซักผ้าชนิดเหลว" และน้ำยาล้างจาน ปรับเปลี่ยนเป็น "ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้น" "น้ำยาถูพื้น ปรับเปลี่ยนเป็น โดยแสดงรายละเอียดของชื่อและอัตราส่วนของสารสำคัญ ปริมาณสุทธิเป็นมิลลิลิตร วันเดือนปีที่ทำ ประโยชน์ วิธีใช้ วิธีการเก็บรักษา ค่าเตือน วิธีการแก้ไขเบื้องต้น ชื่อผู้ทำ สถานที่ทำพร้อมสถานที่ตั้ง ด้านบรรจุภัณฑ์ บรรจุในภาชนะที่สะอาดเหมาะสม ปิดได้สนิท ไม้รั่ว ไม่แตก สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งภายนอกได้ ด้านกระบวนการผลิต สำหรับผู้ปฏิบัติงานต้องเตรียมเครื่องมือ และแต่งกายให้พร้อมก่อนการผลิต กระบวนการผลิตการผสมโดยใช้ไม้พายสำหรับผสม ส่วนประกอบต่าง ๆ ให้เข้ากัน การวัดชั่งตวงส่วนผสมต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานเดียวกัน สำหรับหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ยังไม่เป็นตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้น เนื่องจากยังขาดทุนสนับสนุน ในการจัดสถานที่เฉพาะสำหรับการผลิต ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์เฉพาะ ควรมีหน่วยงานเข้าไปดูแลเพื่อเพิ่มความสามารถให้ผู้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ยั่งยืน ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม .มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน สืบค้นเมื่อวันที่ .16 มกราคม 2560, จากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม :

<http://tcps.tisi.go.th/public/StandardList.aspx>.

จิตติมา เสือทอง, มันทนา โมรากุล, วรทัย หาญโชติพันธุ์ (2555). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมทองพับ กลุ่มสตรีแม่บ้าน เขียวขจี จังหวัดนนทบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ชุติมันต์ สะสอง, บุญทวารณ วิงวอน. (2559). แนวทางการเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการ OTOP จังหวัดแม่ฮ่องสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อัจฉรา มลิวรรณ, ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช. (2553). การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทย บ้านแม่ทะ อำเภอมะทะ จังหวัดลำปาง. ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.